

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА: ФАКТИЧНИЙ СТАН І РЕАЛЬНІ ПОТРЕБИ

©2020 ДОВГАЛЬ О. В.

УДК 338.432:631.95
JEL: E22; Q14; Q18

Довгаль О. В. Інвестиційне забезпечення вітчизняного аграрного виробництва: фактичний стан і реальні потреби

У статті досліджується фактичний обсяг капітальних інвестицій в аграрне виробництво. Встановлено, що, незважаючи на їх стрімке номінальне зростання в національній валюті, реальний обсяг інвестицій, перерахований у валюті США, є недостатнім для забезпечення потреб розширеного відтворення. Робиться припущення, що головними причинами дефіциту капітальних інвестицій є надмірна інфляція, надмірні бізнес-ризиків та невиконання державою своїх зобов'язань. В українській економіці спостерігається позитивна динаміка надходження капітальних інвестицій в аграрний сектор виробництва, номінованих у національній валюті – за період 2010–2019 рр. їх середньорічне значення склало 35,4 млрд грн, темп зростання – 120,5%. Збільшується і їх частка в структурі капітальних інвестицій економіки країни. Обсяг капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки, перерахований у більш стійкій валюті (долари США), у звітному 2019 р. був нижчим не лише за показники двох попередніх років, але й за показники 2013–2013 рр. їх середньорічне зростання склало 105,7%. Середньорічний обсяг капітальних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство України за 2010–2019 рр. становить 2,02 млрд дол. США. Така сума є недостатньою, адже лише сільське господарство потребує щороку не менше 2,9 млрд дол. США інвестицій. Серед джерел фінансування капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство України у звітному періоді понад 90% припадало на власні кошти підприємств та організацій. Це проблемна ситуація, яка вказує на те, що має місце згортання банківського кредитування інвестиційних потреб аграріїв; держава не виконує своїх зобов'язань щодо підтримки розвитку аграрної економіки; іноземні інвестори, враховуючи надмірні бізнес-ризиків, не бажають вкладати кошти у вітчизняне аграрне виробництво. Відновлення довіри до держави, інфляційне таргетування, судова реформа та безкомпромісна боротьба з рейдерством – ключові інструменти поліпшення інвестиційного клімату та збільшення капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки України.

Ключові слова: аграрне виробництво, капітальні інвестиції, зростання, частка, гривні, долари США, відсоткова ставка, інфляція, бізнес-ризиків, державна підтримка.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-189-194>

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 23.

Довгаль Олена Валеріївна – доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет (вул. Георгія Гонгадзе, 9, Миколаїв, 54020, Україна)

E-mail: dovgal@ua.fm

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3353-4749>

UDC 338.432:631.95
JEL: E22; Q14; Q18

Dovgal Ye. V. Investment Support of Domestic Agricultural Production: Actual Situation and Real Needs

The article examines the actual amount of capital investment in agricultural production. It is determined that despite their rapid nominal growth in the national currency, the real amount of investment, translated into the US currency, is insufficient to meet the needs of expanded reproduction. It is assumed that the main causes of the capital investment deficit are excessive inflation, excessive business risks and non-fulfillment of government obligations. In the Ukrainian economy there is a positive dynamics of capital investment in the agricultural sector of production, denominated in the national currency – for the period 2010–2019 their average annual value amounted to UAH 35.4 billion, the growth rate was 120.5%. Their share in the structure of capital investments of the country's economy is also increasing. The volume of capital investment in the agricultural sector of the economy, translated into a more stable currency (US dollars), in the reporting year of 2019, was lower not only than in the previous two years, but also than in 2013–2013. Their average annual growth was 105.7%. The average annual volume of capital investments in agriculture, forestry and fisheries of Ukraine for 2010–2019 is \$ 2.02 billion. This amount is insufficient, as agriculture alone requires at least \$ 2.9 billion annually investment. Among the sources of financing capital investments in agriculture, forestry and fisheries of Ukraine in the reporting period, more than 90% were at the expense of enterprises and organizations. This is not a normal situation, which indicates that there is a curtailment of bank lending for investment needs of farmers' the State does not fulfill its obligations to support the development of the agricultural economy; foreign investors, given excessive business risks, are reluctant to invest in Ukrainian domestic agricultural production. Restoring confidence in the State, inflation targeting, judicial reform and the uncompromising fight against raiding are key tools for improving the investment climate and increasing capital investment in the agricultural sector of Ukraine's economy.

Keywords: agricultural production, capital investment, growth, share, UAH, US dollars, interest rate, inflation, business risks, government support.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 23.

Dovgal Yelena V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory and Social Sciences, Mykolaiv National Agrarian University (9 Heorhiia Honhadze Str., Mykolayiv, 54020, Ukraine)

E-mail: dovgal@ua.fm

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3353-4749>

Посилення глобалізаційних процесів з новою силою актуалізує проблему конкурентоспроможності вітчизняного виробництва на всіх рівнях національної економічної системи. Особли-

во гостро дана проблема стоїть в аграрній сфері. Це продиктовано двома ключовими ролями українських аграріїв: тактичною – забезпечення стабільного надходження валютної виручки від експорту агропро-

довольчої продукції та стратегічною – забезпечення продовольчої безпеки нації. Те, наскільки успішно вітчизняні аграрії будуть дані ролі виконувати, значною, якщо не визначальною, мірою залежить від рівня їх інвестиційного забезпечення. Достатність інвестицій є запорукою переозброєння та модернізації технічної та технологічної баз аграрного виробництва, ключовою умовою його інтенсифікації та підвищення продуктивності праці, накопичення інтелектуального та матеріального капіталу для переходу до стійкого ресурсощадного та екологічнобезпечного виробництва, випуску наукоємної продукції. Останнє є визначальною умовою конкурентоспроможності в умовах переходу до постіндустріального суспільства та формування економіки знань.

Зважаючи на ключове значення інвестицій для простого та розширеного відтворення як у рамках усього національного виробництва, так і аграрного зокрема, обсяги, фактори та умови, механізм інвестиційного забезпечення представляють постійний інтерес для науковців, політиків та практиків. Серед останніх досліджень фахівців з аграрної економіки на інвестиційну тематику звертають на себе увагу публікації: Мацибори Т. В. [1; 2], Єрмакова О. Ю. та Новак І. М. [3], Рибіної Л. О. [4], Олійник Л. А. та Мірошніченко Ю. В. [5], Коденської М. Ю. та Сегеди С. А. [6], Фрунзи С. А. [7], Вібля П. І., Лашик І. І. та Кременя М. О. [8], Лагодієнко Н. В. [9; 10] та Лагодієнко В. В. [11; 12].

Разом із тим, незважаючи на глибоке наукове опрацювання досліджуваної тематики, найважливіші аспекти інвестиційного забезпечення вітчизняного аграрного виробництва потребують додаткової дослідницької уваги. Зокрема, це питання вартості кредитних ресурсів та строків їх погашення, надходження прямих іноземних інвестицій, розміру та структури державних видатків розвитку, державних програм розвитку окремих галузей аграрного виробництва, політики прискореної амортизації, рівня захисту приватної власності тощо.

Метою статті є дослідження стану інвестиційного забезпечення вітчизняного аграрного виробництва в умовах відкритості національної економіки.

Для досягнення визначеної мети та відповідно до логіки наукового дослідження були поставлені *завдання*: проаналізувати фактичний стан інвестиційного забезпечення аграрного виробництва в Україні; визначити реальні потреби в кількісному й якісному рівнях інвестиційного забезпечення вітчизняного аграрного виробництва.

Методологічною та теоретичною основою дослідження є економічна теорія та наукові роботи вітчизняних учених із проблем інвестиційного забезпечення аграрного виробництва. У процесі дослідження використовувалися такі методи: монографічний, наукової абстракції, спостереження, рядів динаміки, середніх величин, індукції та ін.

Для більшості вітчизняних аграрних підприємств джерелом інвестицій є власні кошти (амортизаційні відрахування, прибуток), але для більш ефективного фінансового забезпечення слід використовувати залучені кошти, кошти державного та місцевого бюджетів [13]. Стимулювання інвестиційних процесів у сільському господарстві є одним із пріоритетних завдань, яке вимагає вирішення ряду проблем на всіх рівнях господарювання... – покращення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності аграрних підприємств шляхом збільшення довгострокового кредитування на фоні зменшення короткострокового використання кредитів; зниження простроченої кредитної заборгованості за рахунок покращення платіжної дисципліни, а також оптимального співвідношення власних та залучених фінансових ресурсів [14].

В українській економіці спостерігається позитивна динаміка абсолютних та відносних показників надходження капітальних інвестицій в аграрний сектор виробництва, номінованих у національній валюті (табл. 1).

В аналізованому періоді середньорічний темп зростання капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство – вищий, ніж в економіку країни в цілому. При цьому зростають не лише абсолютні обсяги інвестицій в галузь, але й їх частка в загальній структурі капітальних інвестицій. Демонстрація динаміки абсолютних і відносних показників інвестицій у виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів є одним із пояснень переважання сировини в структурі вітчизняного агропродовольчого експорту. Адже значна частина сільськогосподарської сировини, не знаходячи збуту на внутрішньому ринку через недостатній попит з боку вітчизняних переробних підприємств, спрямовується на зовнішній ринок.

Якщо брати до уваги обсяги капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки у фактичних цінах, то складається враження про їх позитивну динаміку. Наприклад, може здаватися, що у 2016 р. обсяг капітальних інвестицій у галузь був вищий, ніж у 2012 р. у 2,7 разу, а у 2019 р. – вищий, ніж у 2016 р.

Проте, якщо перерахувати ці інвестиції в більш стійкій валюті, наприклад у доларах США, то виявиться, що обсяг капітальних інвестицій у звітному періоді (2019 р.) був нижчий не лише порівняно із двома попередніми роками, а із 2012–2013 рр. (рис. 1).

Тобто, враховуючи, що значна частина капітальних інвестицій спрямовується на закупівлю імпортової техніки за іноземну валюту (долари США або євро) і девальвація гривні супроводжувала інфляцію, тобто її знецінення на внутрішньому ринку, можна зробити висновок, що обсяг реальних капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки – значно нижчий, ніж номінальний. Розрахований середньорічний темп зростання капітальних інвестицій в сільське, лісове та рибне господарство України в доларах США

Абсолютні та відносні показники динаміки капітальних інвестицій в економіці України

Рік	Економіка країни, усього	Сільське, лісове та рибне господарство		Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	
	Млн грн	Млн грн	У % до загального по економіці	Млн грн	У % до загального по економіці
2010	180575,5	11062,6	6,1	8510,2	4,7
2011	241286	16466	6,8	12061,5	5,0
2012	273256	18883,7	6,9	13279,7	4,9
2013	249873,4	18587,4	7,4	14941,3	6,0
2014	219419,9	18795,7	8,6	13486,7	6,1
2015	273116,4	30154,7	11,0	13548,5	5,0
2016	359216,1	50484,0	14,1	21291,0	5,9
2017	448461,5	64243,3	14,3	18927,6	4,2
2018	578726,4	66104,1	11,4	30212,8	5,2
2019	623978,9	59129,5	9,5	31888,5	5,1
Середньорічний темп зростання, %	114,8	120,5	x	115,8	x

Джерело: розраховано за даними [15; 16].

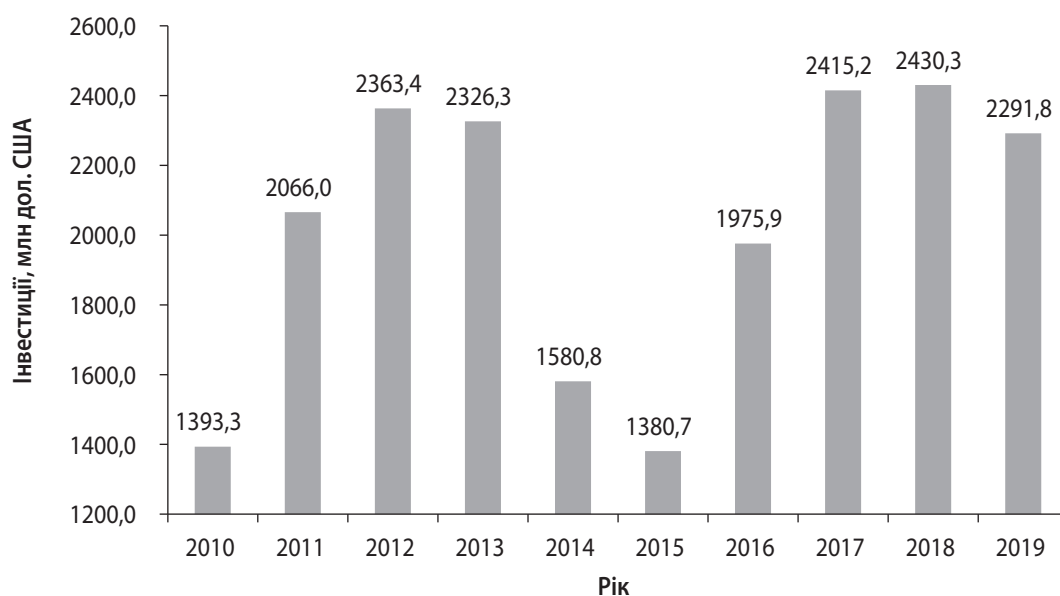

Рис. 1. Капітальні інвестиції в сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство України, млн дол. США

Джерело: побудовано за даними [15; 17].

на рівні 105,7% підтверджує обґрунтованість такого висновку.

Отже, середньорічний обсяг капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство України за 2010–2019 рр. становить 2,02 млрд дол. США.

Це значна, проте недостатня сума для забезпечення усіх інвестиційних потреб вітчизняних аграріїв, враховуючи, що розрахований показник стосується трьох різних галузей – сільського господарства, лісового господарства та рибного господарства. На-

приклад, за розрахунками Інституту аграрної економіки, для розвитку сільського господарства України необхідно щороку лише в цю галузь спрямовувати не менше 75 млрд грн [19], або 2,9 млрд дол. США [17] інвестицій.

Аналіз структури джерел фінансування капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство України показує, що головним у цьому процесі є власні кошти підприємств та організацій (табл. 2).

Таблиця 2

Структура джерел фінансування капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство України

Джерело	2018 р.	2019 р.
Кошти державного бюджету	0,2	0,4
Кошти місцевих бюджетів	0,1	0,2
Власні кошти підприємств та організацій	86,8	90,8
Кредити банків та інші позики, з них кредити банків-нерезидентів	12,7 0,1	8,5 1,2
Кошти інвестиційних компаній, фондів та кошти інвесторів-нерезидентів	0,1	0,1

Джерело: розраховано за даними [18].

Це абсолютно ненормальна ситуація. Адже лише великі організаційні формування, на зразок агрохолдингів, можуть володіти надлишковими ресурсами, яких достатньо для капітальних інвестицій у розширене відтворення. Натомість, малі та середні організаційні форми для вкладення грошей у бізнес-проекти із тривалим терміном окупності потребують позичкового капіталу. У розвинутих країнах головними джерелами таких ресурсів для місцевих аграріїв є кредити банків та дотації з державного бюджету.

На жаль, в Україні спостерігається згорання банківського кредитування інвестиційних потреб сільськогосподарських товаровиробників. Держава фактично самоусунулася від виконання своїх зобов'язань щодо підтримки розвитку аграрної економіки. А іноземні інвестори, враховуючи надмірні бізнес-ризиків, не бажають вкладати кошти у вітчизняне аграрне виробництво (див. табл. 2).

На нашу думку, ключовими проблемами, що перешкоджають формуванню повноцінного механізму інвестиційного забезпечення аграрного виробництва, є:

- 1) *надмірна інфляція*. За даними Національного банку України, на кінець грудня 2019 р. розмір відсоткової ставки за кредитами у гривні для населення складав у середньому 35% річних. Для бізнесу вартість запозичень коливалася від 15,7% до 19,6% річних. Для порівняння, за даними Європейського центрального банку, середній розмір відсоткових ставок для бізнесу та населення в Європі становив 1,5–1,6% річних [20]. Головною причиною високих відсоткових ставок є інфляція. Отже, дієвим непрямым заходом інвестиційної політики держави є інфляційне таргетування та вихід на показники інфляції в ЄС;
- 2) *надмірні бізнес-ризиків*. Як вітчизняні, так і закордонні інвестори не ризикують вкладати

гроші в українське сільськогосподарське виробництво. Головна причина – високі ризики втрати власності через рейдерство [21; 22] та корупцію в українських судах;

- 3) *невиконання державою своїх зобов'язань*. У 2016 р. у Бюджетний кодекс України були внесені зміни, згідно з якими мінімальний розмір державної підтримки аграріїв має становити не менше, ніж 1% ВВП, створеного в аграрному секторі економіки. У 2020 р. у бюджеті закладено лише трішки більше, ніж 4 млрд грн на купівлю землі фермерами, тоді як сумарно 1% аграрного ВВП дорівнює 8,4 млрд грн [23]. Непрофінансованими залишилися критичні статті підтримки вітчизняного тваринництва. А останнє найбільше потребує капітальних інвестицій.

Таким чином, відновлення довіри до держави, інфляційне таргетування, судова реформа та безкомпромісна боротьба з рейдерством – ключові інструменти поліпшення інвестиційного клімату та збільшення капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки України.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного аналізу варто зробити такі висновки:

- 1) в українській економіці спостерігається позитивна динаміка надходження капітальних інвестицій в аграрний сектор виробництва, номінованих у національній валюті – за період 2010–2019 рр. їх середньорічне значення склало 35,4 млрд грн, темп зростання – 120,5%. Збільшується й їх частка в структурі капітальних інвестицій економіки країни;
- 2) обсяг капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки, перерахований у більш стійкій валюті (долари США), у звітному 2019 р. був нижчим не лише за показники двох попередніх років, але й 2012–2013 рр. Їх середньорічне зростання склало 105,7%;
- 3) середньорічний обсяг капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство України за 2010–2019 рр. становить 2,02 млрд дол. США. Така сума є недостатньою, адже лише сільське господарство потребує щороку не менше 2,9 млрд дол. США інвестицій;
- 4) серед джерел фінансування капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство України у звітному періоді понад 90% припадало на власні кошти підприємств та організацій. Це ненормальна ситуація, яка вказує на те, що має місце згорання банківського кредитування інвестиційних потреб аграріїв; держава не виконує своїх зобов'язань щодо підтримки розвитку аграрної економіки; іноземні інвестори, враховуючи надмірні

бізнес-ризиками, не бажають вкладати кошти у вітчизняне аграрне виробництво;

- 5) відновлення довіри до держави, інфляційне таргетування, судова реформа та безкомпромісна боротьба з рейдерством – ключові інструменти поліпшення інвестиційного клімату та збільшення капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки України. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Мацибора Т. В. Світовий досвід у поліпшенні інвестиційної привабливості аграрного сектору України. *Економіка АПК*. 2017. № 7. С. 101–105. URL: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2017/7/e_apk_2017_7_14.pdf
2. Мацибора Т. В. Інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201902066>
3. Yermakov O. Yu., Novak I. M. Methodological principles of formation of alternative investing mechanisms in the agrarian sector of the Ukrainian economy. *Економіка АПК*. 2017. № 8. С. 48–55. URL: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2017/8/e_apk_2017_8_8.pdf
4. Рибіна Л. О. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки. *Економіка та суспільство*. 2017. Вип. 11. С. 450–454. URL: http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6200/1/Рибіна_стаття.pdf
5. Олійник Л. А., Мірошніченко Ю. В. Роль інвестицій у забезпеченні дохідності сільськогосподарських підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 19. С. 428–432. URL: <http://global-national.in.ua/archive/19-2017/84.pdf>
6. Коденська М. Ю., Сегеда С. А. Закономірності розвитку аграрно-промислового виробництва та ефективність його функціонування. *Економіка АПК*. 2018. № 6. С. 30–39. URL: http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2018/06/eapk_2018_06_p_30_39.pdf
7. Фрунза С. А. Проблеми формування інвестиційних джерел в АПК України та напрями їх ефективного використання. *Центральноукраїнський науковий вісник. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 1. С. 197–206. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1\(34\).197-206](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1(34).197-206)
8. Віблій П. І., Лашик І. І., Кремінь М. О. Інвестиції в сільськогосподарський сектор: стан та перспективи. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.38>
9. Лагодієнко Н. В. Особливості кредитного забезпечення діяльності аграрних підприємств. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 2. С. 423–430. DOI: [10.31359/2312-3427-2018-2-423](https://doi.org/10.31359/2312-3427-2018-2-423)
10. Басюркіна Н. Й., Лагодієнко Н. В., Турленко Н. В. Роль держави у процесі залучення інвестицій в розвиток аграрного сектору. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Т. 4. № 1. С. 118–126. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/ujae_2019_r01_a14.pdf
11. Лагодієнко В. В. Реалізація інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності у харчовій галузі. *Бізнес-Навігатор*. 2013. № 2. С. 178–183. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2013/31_2013/35.pdf
12. Лагодієнко В. В. Вплив інтенсифікації діяльності з інноваційною основою на розвиток аграрного виробництва. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 17. № 3. С. 54–58.
13. Lagodiienko V. et al. Choosing Effective Internet Marketing Tools in Strategic Management / Lagodiienko V., Karyu O., Ohiienko M., Kalamani O., Lorvi I., Herasimchuk T. *International Journal of Recent Technology and Engineering*. 2019. Vol. 8. No. 3. P. 5220–5225. DOI: [10.35940/ijrte.C5868.098319](https://doi.org/10.35940/ijrte.C5868.098319)
14. Тітенко З. М., Гудзь О. В. Особливості інвестиційної діяльності аграрних підприємств. *Біоекономіка та аграрний бізнес*. 2019. Т. 10. № 1. С. 128–135. DOI: <http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.01.128>
15. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності (2010–2019) // Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/ibd_rik/ibd_u/ki_rik_u_e_bez.htm
16. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності промисловості (2010–2019) // Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/ibd_rik/ibd_u/ki_rik_p_u_e_bez.htm
17. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют // Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates?date=06.10.2020&period=daily>
18. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за видами економічної діяльності // Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kindj_ek/arch_kindj_ek.htm
19. НААН: Потреба сільського господарства в інвестиціях –принаймні 75 млрд грн на рік. URL: <http://naas.gov.ua/slide/naan-potreba-s-iskogo-gospodarstva-v-nvestitsiyakh-prinaymni-75-mlrd-grn-na-r-k/>
20. Вінокуров Я. Чому кредити в Україні дорогі та як можна їх здешевити // *Hromadske*. 2020. URL: <https://hromadske.ua/posts/chomu-krediti-v-ukrayini-dorogi-ta-yak-mozhna-yih-zdesheviti>
21. Земельне рейдерство: як досягти юридичної безпеки у земельних відносинах // Торгово-промислова палата України. 16.06.2020. URL: <https://www.ucci.org.ua/press-center/ucci-news/zemelne-reiderstvo-iak-dosiagti-iuridichnoyi-bezpeki-u-zemelnikh-vidnosinakh>
22. Онищенко В. Арешт урожаю в Україні // *Golovbukh*. 28.09.2020. URL: https://www.golovbukh.ua/article/8528-aresht-urojaju-v-ukran?from=contentblock_articles
23. Білоусова Н. Бюджет України на 2020 рік для агросектору – чотири сюрпризи // *AgroPolit.com*. 10.10.2019. URL: <https://agropolit.com/spetsproekty/630-byudjet-ukrayini-na-2020-rik-dlya-agrosetkoru-chotiri-syurprizi>

REFERENCES

- Basiurkina, N. I., Lahodiienko, N. V., and Turlenko, N. V. "Rol derzhavy u protsesi zaluchennia investytsii v rozvytok aharnoho sektoru" [The Role of the State in the Process of Investment in Agricultural Development]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky*, vol. 4, no. 1 (2019): 118-126. http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/ujae_2019_r01_a14.pdf
- Bilousova, N. "Biudzhety Ukrainy na 2020 rik dlia ahrosektoru – chotyry siurpryzy" [Ukraine's Budget for 2020 Is Four Surprises for the Agricultural Sector]. *AgroPolit.com*. October 10, 2019. <https://agropolit.com/spetsproekty/630-byudjet-ukrayini-na-2020-rik-dlya-agrosetkoru--chotiry-siurpryzy>
- Frunza, S. A. "Problemy formuvannia investytsiinykh dzherel v APK Ukrainy ta napriamy yikh efektyvnoho vykorystannia" [Analysis of the Formation of Investment Sources in Agriculture of Ukraine: Problems and Ways of Effective Use]. *Tsentralkoukrainskyi naukovyi visnyk. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 1 (2018): 197-206. DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1\(34\).197-206](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1(34).197-206)
- "Kapitalni investytsii za dzherelamy finansuvannia za vydamy ekonomichnoi diialnosti" [Capital Investments by Sources of Financing by Types of Economic Activity]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kindj_ek/arch_kindj_ek.htm
- "Kapitalni investytsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti (2010-2019)" [Capital Investments by Type of Economic Activity (2010-2019)]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/ibd_rik/ibd_u/ki_rik_u_e_bez.htm
- "Kapitalni investytsii za vydamy ekonomichnoi diialnosti promyslovosti (2010-2019)" [Capital Investments by Types of Economic Activity of Industry (2010-2019)]. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/ibd/ibd_rik/ibd_u/ki_rik_p_u_e_bez.htm
- Kodenska, M. Yu., and Sehed, S. A. "Zakonomirnosti rozvytku aharno-promyslovoho vyrobnytstva ta efektyvnist yoho funktsionuvannia" [Regularities of Development of Agro-Industrial Production and the Efficiency of Its Functioning]. *Ekonomika APK*, no. 6 (2018): 30-39. http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2018/06/eapk_2018_06_p_30_39.pdf
- Lagodiienko, V. et al. "Choosing Effective Internet Marketing Tools in Strategic Management". *International Journal of Recent Technology and Engineering*, vol. 8, no. 3 (2019): 5220-5225. DOI: 10.35940/ijrte.C5868.098319
- Lahodiienko, N. V. "Osoblyvosti kredytnoho zabezpechennia diialnosti aharnykh pidpriemstv" [Features of Credit Support Activities of Agrarian Enterprises]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho aharnoho universytetu im. V. V. Dokuchaieva. Seriya «Ekonomichni nauky»*, no. 2 (2018): 423-430. DOI: 10.31359/2312-3427-2018-2-423
- Lahodiienko, V. V. "Realizatsiia investytsiinoho zabezpechennia innovatsiinoi diialnosti u kharchovii haluzi" [Implementation of Investment Support for Innovation in the Food Industry]. *Biznes-Navihator*, no. 2 (2013): 178-183. http://business-navigator.ks.ua/journals/2013/31_2013/35.pdf
- Lahodiienko, V. V. "Vplyv intensyfikatsii diialnosti z innovatsiinoiu osnovoiu na rozvytok aharnoho vyrobnytstva" [Influence of Intensification of Activity with the Innovative Basis on the Development of Agricultural Production]. *Ekonomichni analiz*, vol. 17, no. 3 (2014): 54-58.
- Matsyhora, T. V. "Investytsiine zabezpechennia rozvytku silskohospodarskykh pidpriemstv" [Investment Maintenance for Agricultural Enterprises Development]. *Ekonomika APK*, no. 2 (2019): 66-72. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201902066>
- Matsyhora, T. V. "Svitovyi dosvid u polipshenni investytsiinoi pryvablyvosti aharnoho sektoru Ukrainy" [World Experience in Improving the Investment Attractiveness of the Agricultural Sector of Ukraine]. *Ekonomika APK*, no. 7 (2017): 101-105. http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2017/7/e_apk_2017_7_14.pdf
- "NAAN: Potreba silskoho hospodarstva v investytsiakh – prynaimni 75 mlrd hrn na rik" [NAAS: The Need of Agriculture for Investment – at Least 75 billion UAH Per Year]. <http://naas.gov.ua/slide/naan-potrebas-Iskogo-gospodarstva-v-vestits-yakh-prinaymn-75-mlrd-grn-na-r-k/>
- "Ofitsiinyi kurs hryvni shchodo inozemnykh valiut" [The Official Exchange Rate of Hryvnia Against Foreign Currencies]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates?date=06.10.2020&period=daily>
- Oliinyk, L. A., and Miroshnichenko, Yu. V. "Rol investytsii u zabezpechenni dokhidnosti silskohospodarskykh pidpriemstv" [Investments Role in Provision of Agricultural Enterprises Profit]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, is. 19 (2017): 428-432. <http://globalnational.in.ua/archive/19-2017/84.pdf>
- Onyshchenko, V. "Aresht urozhaiu v Ukraini" [Harvest Arrest in Ukraine]. *Golovbukh*. September 28, 2020. https://www.golovbukh.ua/article/8528-aresht-urojaju-v-ukran?from=contentblock_articles
- Rybina, L. O. "Osoblyvosti investytsiinoi diialnosti v aharnomu sektori ekonomiky" [Features of Investment Activity in the Agrarian Sector of the Economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, is. 11 (2017): 450-454. http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6200/1/Рибина_стаття.pdf
- Titenko, Z. M., and Hudz, O. V. "Osoblyvosti investytsiinoi diialnosti aharnykh pidpriemstv" [Features of Investment Activity of Agricultural Enterprises]. *Bioekonomika ta aharnyi biznes*, vol. 10, no. 1 (2019): 128-135. DOI: <http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.01.128>
- Viblyi, P. I., Lashchuk, I. I., and Kremin, M. O. "Investytsii v silskohospodarskyi sektor: stan ta perspektyvy" [Investments in Agricultural Sector: State and Prospects]. *Efektivna ekonomika*, no. 1 (2019). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.38>
- Vinokurov, Ya. "Chomu kredyty v Ukraini dorohi ta yak mozhna yikh zdeshevyty" [Why Loans in Ukraine are Expensive and How They Can Be Cheaper]. *Hromadske*. 2020. <https://hromadske.ua/posts/chomu-kreditiv-ukrayini-dorogi-ta-yak-mozhna-yih-zdesheviti>
- Yermakov, O. Yu., and Novak, I. M. "Methodological principles of formation of alternative investing mechanisms in the agrarian sector of the Ukrainian economy". *Ekonomika APK*, no. 8 (2017): 48-55. http://eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2017/8/e_apk_2017_8_8.pdf
- "Zemelne reiderstvo: yak dosiahty iurydychnoi bezpeky u zemelnykh vidnosynakh" [Land Raiding: How to Achieve Legal Security in Land Relations]. *Torhovopromyslova palata Ukrainy*. June 16, 2020. <https://www.ucci.org.ua/press-center/ucc-news/zemelne-reiderstvo-iaak-dosiagti-iuridichnoyi-bezpeki-u-zemelnykh-vidnosynakh>